

— اخلاق حرفه‌ای رانندگی تاکسی —

حسن بوسلیکی

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
سرشناسه
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع
شناسه افزوده
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
اطلاعات رکورد کتابشناسی

بوسلیکی، حسن، ۱۳۵۶ -
اخلاق حرفه‌ای رانندگی تاکسی / حسن بوسلیکی؛ [به سفارش]
دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی.
قم: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، انتشارات، ۱۴۰۲.
۱۱۰ ص.
۹۷۸-۶۲۲-۳۵۸-۰۹۱-۸
فیبا
کتابنامه: ص. ۱۰۹-۱۱۰.
تاکسیرانان-- ایران -- اخلاق حرفه‌ای
Taxicab drivers -- Professional ethics -- Iran
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، انتشارات
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های
مورد نیاز نظام اسلامی
۸۰۳۹HD
۴۱۳۲۱۵۳۸۸
۶۲۷۴۳۹
فیبا

@hdabirkhane

دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی

انتشارات: ۰۲۵-۳۷۷۳۵۵۴۷
مؤسسه انتشارات حوزه‌های علمیه
تلفن تماس: ۰۲۵-۳۷۷۴۵۴۷۳-۳۷۷۲۰۸۶۰
نشانی فروشگاه اینترنتی
www.NashreHowzeh.ismc.ir
نشر حوزه در اینستاگرام
@Nashre_Howzeh

عنوان: اخلاق حرفه‌ای رانندگی تاکسی
نویسنده: حسن بوسلیکی
ناشر: مؤسسه انتشارات حوزه‌های علمیه
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۵۸-۰۹۱-۸
شمارگان: ۳۰۰ نسخه
نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۲
ویراستار و صفحه‌آرا: امین قاسمی
طراح جلد: سیدعلیرضا رضایی

کلیه حقوق برای مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه محفوظ است.

۵۱/۳

دیباچه دبیرخانه

یکی از مهم‌ترین ابعاد دین، ابعاد سیاسی و اجتماعی آن است که بروز عینی آن را می‌توان در تشکیل نظام اسلامی یافت. برپایی حکومت دینی، زمینه طرح و ایجاد مسائل جدیدی است که کارآمدی دین در عرصه اجتماعی را به دنبال خواهد داشت. تداوم پویایی دین تا حد زیادی در پاسخ به‌هنگام و کارآمد به این مسائل است. در غیر این صورت جامعه منتظر نمی‌ماند و از راه دیگر پاسخی برای مسائل خود می‌یابد که ممکن است منطبق بر اصول و معیارهای اسلامی نباشد.

در این بین حوزه‌های علمیه به‌عنوان مصدر اصلی طراحی و پیروزی انقلاب اسلامی، باید نسبت به پاسخ‌گویی مسائل نظام اسلامی، مقید و حساس باشد تا بتواند رسالت حوزه انقلابی را به‌خوبی ایفا کند. بر این اساس معاونت پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه در راستای نقش و رسالت خویش در گفتمان‌سازی علمی و مدیریت دانش دینی در راستای مسئله‌محوری، دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی را تأسیس کرده است.

این دبیرخانه با هدف پاسخ به مسائل و نیازهای پژوهشی نظام اسلامی با ۲۸ گروه تخصصی ایجاد شده و اولویت‌های مرتبط به هر گروه بعد از برگزاری جلسات هم‌اندیشی علمی با حضور اساتید و صاحب‌نظران در هر گروه تهیه شده است.

بخشی از فعالیت‌های دبیرخانه در راستای پاسخ به مسائل نظام، توجه به مطالعات جدید در عرصه اخلاق است. این نوع مطالعات برای کارآمدی و روزآمدسازی مسائل اخلاقی در بستر سیاسی و اجتماعی، بسیار ضروری و مفید است. اثر حاضر که در دبیرخانه تألیف و تدوین شده است، در این راستا قرار می‌گیرد.

با تشکر از حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر حسن بوسلیکی نویسنده این اثر ارزشمند، امید است اثر حاضر مورد توجه و استفاده پژوهشگران ارجمند قرار گیرد.

دبیرخانه حمایت
از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی

www.ketab.ir

فهرست

مقدمه	۱
بخش اول: کلیات	۵
اخلاق چیست؟	۷
حرفه و اخلاق حرفه‌ای	۱۰
اهمیت اخلاق در حرفه رانندگی تاکسی	۱۴
الف) موفقیت حرفه و شغل	۱۴
ب) مراعات حق الناس	۱۵
حوزه‌های الزام اخلاقی	۱۷
سطوح الزام اخلاقی	۱۹
بخش دوم: بایسته‌های اخلاقی رانندگی تاکسی	۲۵
الف) اخلاق مشترک رانندگان تاکسی	۲۷
۱) وظایف اخلاقی در قبال مسافر	۳۰
۲) وظایف اخلاقی در قبال سازمان تاکسی رانی	۴۸
۳) وظایف اخلاقی در قبال راهنمایی و رانندگی	۵۲
۴) وظایف اخلاقی در قبال جامعه	۵۳
۵) وظایف اخلاقی در قبال همکاران	۵۷
۶) وظایف اخلاقی در قبال مسافربرهای شخصی	۶۱
۷) وظایف اخلاقی در قبال سایر راننده‌ها	۶۳
۸) وظایف اخلاقی در قبال پیاده‌ها	۶۵
۹) وظایف اخلاقی در قبال خانواده	۶۸
ب) اخلاق اختصاصی رانندگان تاکسی تلفنی	۷۱
۱) وظایف اخلاقی در قبال مشتریان	۷۲
۲) وظایف اخلاقی در قبال همکاران آژانس	۷۴
۳) وظایف اخلاقی در قبال آژانس	۷۷
۴) وظایف اخلاقی در قبال همسایگان آژانس	۷۸
ج) اخلاق اختصاصی رانندگان تاکسی اینترنتی	۷۹

- ۷۹..... (۱) وظایف اخلاقی در قبال مشتریان
- ۸۱..... (۲) وظایف اخلاقی در قبال شرکت اینترنتی تاکسی
- ۸۲..... (د) اخلاق اختصاصی رانندگان سرویس مدارس
- ۸۲..... (۱) وظایف اخلاقی در قبال خانواده‌های دانش‌آموزان
- ۸۴..... (۲) وظایف اخلاقی در قبال دانش‌آموزان (مسافر خاص)
- ۸۷..... (۳) وظایف اخلاقی در قبال شرکت متبوع
- ۸۸..... (۴) وظایف اخلاقی در قبال مدرسه
- ۸۹..... (۵) وظایف اخلاقی در قبال همسایگان مدرسه
- ۸۹..... (۶) وظایف اخلاقی در قبال همکاران (سایر رانندگان سرویس)
- ۹۱..... بخش سوم: تعارض‌های اخلاقی رانندگی تاکسی
- ۹۳..... الف) تعارض اخلاقی چیست؟
- ۹۴..... ب) روش تصمیم‌گیری در تعارضات اخلاقی
- ۱۰۱..... ج) گونه‌های تعارض اخلاقی در حرفه رانندگی تاکسی
- ۱۰۱..... (۱) تعارض تضادی و تعارض چندوجهی
- ۱۰۲..... (۲) تعارض حق و غیره
- ۱۰۳..... (۳) تعارض اخلاق و قانون
- ۱۰۵..... (۴) تعارض وظایف در قبال یک نفر یا دو گروه ذی‌حق
- ۱۰۹..... منابع

مقدمه

تصور کنید آن قدر مورد عنایت اهل بیت علیهم السلام هستیم که هنگام مرگ، حضرت رسول صلی الله علیه و آله برای تشییع جنازه ما تشریف بیاورند و بالاتر از آن، با دست مبارکشان در دفن ما شرکت کنند. چه سعادتی بالاتر از این؟! این اندازه عنایت قطعاً نجات دهنده است و مایه رشک دیگران. اما ...

شاید چنین نباشد، نقل شده که خبر فوت سعد بن معاذ را برای پیامبر آوردند. ایشان برخاست و دستور غسل و کفن او را داد. هنگام تشییع جنازه او، حضرت بدون کفش و عبا شرکت کرد، ایشان گاه از سمت راست تابوت و گاه از سمت چپ آن می‌گرفت. تا این که جنازه به قبر رسید، حضرت خودش قبر را دست خودشان تعمیر کردند و بعد از دفن سعد، قبر را صاف کردند. مادر سعد که رفتارهای پیامبر را دید گفت: «ای سعدا! بهشت گوارایت باد». پیامبر فرمود: «این مادر سعدا ساکت باش! چیزی را برای خدا قطعی نکن. الان فشار سختی به سعد وارد شد». هنگام بازگشت اصحاب به پیامبر گفتند: «ای رسول خدا! شما برای سعد کارهایی کردید که برای هیچ کس نکرده بودید؛ جنازه‌اش را بدن کفش و عبا تشییع کردید». پیامبر فرمود: «[به خاطر این که دیدم] ملائکه بدون کفش و عبا بودند؛ به آنها اقتدا کردم». گفتند: «گاهی سمت راست تابوت و گاهی سمت چپش را می‌گرفتید». فرمود: «دستم در دست جبرئیل بود، هر جایی را که او می‌گرفت، من هم می‌گرفتم». گفتند: «دستور غسل او را دادید و خودتان برایش نماز خواندید و سنگ لحدش را قرار دادید، [ولی] بعد گفتید فشار سختی به سعد وارد شد!». فرمود: «بله، او با خانواده‌اش خوش خلق نبود».^۱

با این همه جلال و شکوه در تشییع و دفن سعد بن معاذ، پیامبر مادرش را نهی می‌کند از این که او را بهشتی بداند و نیز بیان می‌کند که به‌خاطر بدخلقی با خانواده‌اش دچار فشار شدیدی شده است. این به معنای اهمیت اخلاق در عاقبت‌به‌خیری و نجات است. خوش‌خلقی می‌تواند انسان را به ثواب مجاهد فی سبیل الله برساند:

امام صادق علیه السلام: «قطعاً خداوند به‌خاطر خوش‌خلقی بنده‌اش، ثواب مجاهدی را به او می‌دهد که صبح و شب در کار جهاد بوده است.»^۱

اهمیت اخلاق در منظومه معارف دین اسلام به آن درجه است که خداوند متعال در قرآن کریم تنها و تنها یکجا یازده قسم پشت‌سرهم خورده تا بفرماید «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا»^۲ (کسی که تزکیه نفس کند، نجات می‌یابد و کسی که نفسش را آلوده کند، بازنده است). این حاکی از اهمیت اخلاق و تزکیه نفس است. هیچ چیز جای اخلاق و اطاعت از خدا را نمی‌گیرد. اهل بیت علیهم السلام بارها تذکر داده‌اند که حب اهل بیت و شیعه بودن انسان را نجات نمی‌دهد و مراعات اخلاق و اطاعت خدا شرط ضروری نجات و رستگاری است:

امام باقر علیه السلام: «این جابرا آیا کسی که مدعی شیعه بودن است، به این اکتفا می‌کند که دوستدار ما باشد؟ قسم به خدا کسی شیعه ما نیست مگر این که تقوای الهی داشته باشد و از او اطاعت کند. ای جابرا، شیعیان ما جز با تواضع و خشوع و امانت و زیادی یاد خدا و روزه و نماز و نیکی به والدین و رسیدگی به همسایگان فقیر و ... شناخته نمی‌شوند.»^۳

امام باقر علیه السلام: «این شیعیان آل محمد!... قسم به خدا که نزد ما برائت و امان از خدا وجود ندارد و بین ما و خداوند فامیلی و آشنایی نیست، و ما حجتی بر خدا نداریم و قرب خدا جز با اطاعت به دست نمی‌آید، پس کسی از شما که مطیع خدا باشد، ولایت ما برایش نفع دارد ولی کسی که از خدا سرپیچی کند،

۱. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۱۰۱

۲. شمس: ۹-۱۰

۳. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۷۴؛ ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۲۹۵؛ ابن بابویه (صدوق)، الامالی،

ولایت ما سودی برایش ندارد. حواستان باشد که فریب نخورید، حواستان باشد که فریب نخورید»^۱.

اخلاق گوهر دین و خلاصه دستورات دین است. از امام سجاد علیه السلام درخواست شد که تمام دستورات دین را خلاصه فرمایند، فرمودند: «کلام حق، قضاوت عادلانه و وفای به عهد»^۲. این‌ها همگی ماهیت اخلاقی دارند. ایمان و اسلام همراه با اخلاق است که مایه رشد و تعالی است نه بدون اخلاق:

از امام باقر علیه السلام سؤال شد «مردم از پیامبر این‌گونه نقل می‌کنند «برترین و ارجمندترین شما در جاهلیت، ارجمندترین در اسلام هستند» [آیا درست است؟]. فرمودند: «بله، راست می‌گویند، البته منظور آن نیست که شما تصور می‌کنید. ارجمندترین آن‌ها در جاهلیت، بخشنده‌ترین، خوش‌خلق‌ترین، خوش‌همسایه‌ترین و کم‌آزارترین آن‌ها است. چنین کسی وقتی مسلمان می‌شود، اسلامش جز خیر برایش ندارد»^۳.

از این‌رو جای تعجب ندارد که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرموده باشند: «من برای تکمیل مکارم اخلاق مبعوث شده‌ام»^۴.

بخشی از ارزش‌ها و الزامات اخلاقی در قالب احکام فقهی به مسلمانان عرضه شده، بخشی در قالب توصیه‌های اخلاقی (غیرفقهی) ارائه شده و بخشی به وجدان و فطرت آن‌ها سپرده شده است. از این‌رو اگر کسی که دین‌داری خود را به رساله علمیه منحصر کرده و به تمام احکام آن عمل کند، تنها بخشی از دین را درک کرده است (که البته به نوبه خود ضروری است) و بخش بزرگ‌تر آن را که اخلاق است، در نیافته است. انسان متشرع بی‌اخلاق به اندازه انسان متخلق شریعت‌گریز به یک اندازه از سعادت باز می‌مانند.

۱. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۷۶

۲. ابن بابویه (صدوق)، الخصال، ج ۱، ص ۱۱۳

۳. مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۲۹۳-۲۹۴

۴. طبرسی، مکارم الاخلاق، ص ۸